

Koopkrachtgevolgen van het Regeerakkoord

Auteur(s):

Opstal, R. van
Terra-Pilaar, P.A.

Gebaseerd op CPB, [Economische gevolgen van het regeerakkoord 1998](#), Werkdocument 105, Den Haag, augustus 1998.

Verschenen in:

ESB, 83e jaargang, nr. 4167, pagina 704, 18 september 1998

Rubriek:

Monitor

Trefwoord(en):

inkomensverdeling

De illustraties bij dit artikel zijn door technische problemen niet opgenomen in de databank. Voor deze figuren verwijzen wij u naar het CPB-werkdocument 105, [Economische gevolgen van het regeerakkoord 1998](#)

Het Regeerakkoord omvat een forse verschuiving tussen verschillende soorten belasting, met per saldo een lastenverlichting van f 4½ mrd. De indirecte belastingen, waaronder de energieheffing, worden verhoogd, evenals de belasting op (inkomen uit) vermogen, die tevens een andere vorm krijgt. De loon- en inkomstenbelasting daarentegen wordt sterk verlaagd. Wat zijn de gevolgen van deze omvangrijke belastingmaatregelen, van de overige maatregelen uit het regeerakkoord en van de macro-economische doorwerkingen, op de inkomensverdeling?

Zoals [Zwiers en Van der Meer](#) in deze *ESB* aangeven, kan de koopkrachtontwikkeling op verschillende manieren worden berekend, ieder met hun eigen voor- en nadelen. Hieronder worden de gevolgen voor werknemers in verschillende huishoudsituaties beschreven aan de hand van berekeningen met een microsimulatiemodel. De resultaten worden op het laagste aggregatieniveau gepresenteerd, namelijk voor ieder huishouden een eigen puntje in de figuur. De huishoudens zijn op de horizontale as geordend naar het totale bruto inkomen van beide partners. Op de verticale as staat de gemiddelde jaarlijkse koopkrachtstijging voor de kabinetsperiode

In de figuren blijven een aantal maatregelen uit het Regeerakkoord buiten beschouwing. De belangrijkste daarvan zijn de verbreding van de belastinggrondslag door het beperken en/of schrappen van een aantal aftrekposten en de maatregelen bij de vermogensbelasting. Het betreft hier posten die zonder nadere informatie niet goed zijn toe te wijzen aan individuele huishoudens. Deze informatie ontbreekt in het gebruikte microbestand (het Woningbehoefte Onderzoek 1993). Genoemde maatregelen impliceren een lastenverzwaring van f 5 mrd, die voornamelijk zal neerslaan bij de hogere inkomens.

De figuren laten duidelijk de spreiding in koopkrachteffecten zien, die zelfs bij gelijk bruto inkomen optreedt. Deze spreiding wordt onder andere veroorzaakt door verschillen in belastbaar inkomen bij gelijk bruto inkomen. Daarbij speelt bijvoorbeeld het al dan niet hebben van een eigen huis en de hoogte van de hypotheekrente een rol. Voor huurders is het al dan niet krijgen van huursubsidie van belang. Verder hangt de koopkrachtmutatie af van het aantal kinderen in het huishouden (via kinderbijslag en nominale ziektekostenpremie) en van de sector waar de werknemer werkzaam is (bij ambtenaren wordt bijvoorbeeld bezuinigd op de tegemoetkoming ziektekosten).

Ondanks de spreiding in koopkrachteffecten komt met name bij alleenverdieners en alleenstaanden het effect van de herziening van de loon- en inkomstenbelasting in de figuren duidelijk naar voren. Lage inkomens (vanaf het wettelijk minimumloon) gaan er sterk op vooruit, mede door het gedeeltelijk vervangen van het arbeidskostenforfait, een aftrekpost, door een arbeidskorting die in gulden iedereen evenveel voordeel oplevert. De olop van deze arbeidskorting voor inkomens tussen 70% en 100% van het minimumloon is in voor alleenstaanden goed zichtbaar. Voor hogere inkomens is de verlaging van de tarieven in de tweede en derde schijf gunstig. Waarbij nogmaals zij opgemerkt dat de maatregelen rondom grondslagverbreding en vermogensinkomsten niet in het beeld zijn betrokken. De middeninkomens gaan er relatief wat minder op vooruit. De reden dat dit 'V-patroon' bij tweeverdieners niet zichtbaar is, is gelegen in het feit dat huishoudinkomens daar zijn opgebouwd uit verschillende combinaties van twee inkomens. Tweeverdieners met een gezamenlijk bruto inkomen van f 120.000 dat is opgebouwd uit twee inkomens van f 60.000 zijn relatief minder goed af dan een huishouden waar een inkomen van f 90.000 en een van f 30.000 binnenkomt.

De piek die zichtbaar is voor alleenverdieners wordt veroorzaakt door een verschil tussen de loonstijging en de stijging van de grens voor het ziekenfonds. De laatste wordt met enige vertraging aangepast aan de lonen en groeit daardoor tot 2002 relatief wat harder (overigens is in het regeerakkoord het voornemen opgenomen de ziekenfondsgrens aan de prijsontwikkeling te koppelen, zonder dit concreet in te vullen). Hierdoor stromen in deze berekening tot 2002 extra werknemers in het ziekenfonds, hetgeen voor alleenverdieners een voordeel oplevert. Dit voordeel is groter naarmate er meer meeverzekerde kinderen in het huishouden zijn.